

“Het doel der opvoeding is: elk kind te helpen worden wat het is”. *Kees Boeke*

Basisonderwijs

Kees Boekelaan 10 3723 BA Bilthoven
Directeur: Jeroen Goes
T 030 228 28 42
bo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

Voortgezet onderwijs

Kees Boekelaan 12 3723 BA Bilthoven
Rector: Henk Zijlstra
T 030 228 28 41
avo@wpkeesboeke.nl
www.wpkeesboeke.nl

“Opent de
grenzen, opent
ze wijd.”

wp
krant

jaargang 33 | nummer 29 | april 2016

Basisonderwijs

Natuurbeleving kleuters
Dromenproject groep 5/6

Algemeen

Geschiedenis van de WP in tekeningen
De Reünie

Voortgezet onderwijs

Hoe mooi is dat?!
Oud-werkgemeenschap

Redactioneel april 2016

Dit jaar vieren we negentig jaar Werkplaats. Tijd om terug te blikken én vooruit te kijken. Jos Heuer haalt samen met de inmiddels 87-jarige WP-veteraan Hermann von der Dunk herinneringen op aan de eerste 45 jaar dat de Werkplaats bestond. Henk werpt in deze editie twee keer een blik in de toekomst. Eerst samen met Jeroen in een toelichting op het schoolplan 2016-2020 (een plan dat BO en VO sámen gemaakt hebben) en daarna in zijn eigen bijdrage, getiteld *Hoe mooi is dát?!* Vergeet ik dan nog dingen? Ongetwijfeld. Bijvoorbeeld dat de grote

zaal amper was afgekoeld van de fantastische voorstelling *Flink* (fotoverslag in deze WP-Krant), of hij werd alweer opgewarmd door de gedreven werkers en medewerkers die verantwoordelijk waren voor het al even mooie *Driekoningenavond*. En laten we de basisschool niet vergeten, waar de kinderen zich vol overgave stortten op het nadoen van vleermuizen, het maken van droomkistjes en het ontdekken van de wereld aan de hand van Kapitein Klots. Nieuwsgierig geworden? Lees gauw verder.
Berend Ike

Inhoud

- 3 Meet- en weettijd
- 4 Natuurbeleving in de wereld van de kleuters
- 6 Aardrijkskunde in groep 3/4
- 8 Project Dromen 5/6
- 10 Project VOC in de bovenbouw van het BO
- 12 Werk dan mee in De Werkplaats
- 14 Wij in de wereld, Schoolplan WP
- 16 Geschiedenis van de WP in tekeningen
- 19 De Reünie
- 22 De Werkersraad op het VO
- 24 Hoe mooi is dat?!
- 26 Bovenbouwvoorstelling 'Flink'
- 28 Een domein met een hart
- 30 Oud-werkgemeenschap
- 32 Geavanceerd gebruik van ICT in het onderwijs
- 33 Oud-werker: Ilja de Winter
- 34 Mijn hart is mijn meester

Colofon

Redactie

Jeroen Goes, Kim Gaalman,
Marijn Backer en Henk Zijlstra
Eindredactie: Berend Jan Ike

Ontwerp

Mireille Geijzen

Drukwerk

Drukkerij ESED te Soest

Middenfoto

Willem Mes

Foto cover

Mike Werkhoven

Foto's zonder bronvermelding

Willem Mes

bo

Meet- en weettijd

De verslagen voor onze werkers liggen klaar om mee te geven. Analyses van de resultaten van de middentoetsen zijn op allerlei niveaus gemaakt. De deadline van het inleveren van dit stukje loopt gelijk aan de deadline voor alle ouders en medewerkers om hun mening te geven op tal van onderwerpen over de kwaliteit van de school. De werkers van 5 t/m 8 komen ook aan de beurt. De resultaten van deze enquêtes geven mij ontzettend veel informatie. Het is meettijd, en daarmee kom ik en komen wij weer ontzettend veel te weten. Er ontstaan grafiekjes en tabellen, we

kunnen vergelijken met vorige metingen en we kunnen benchmarken met landelijke gegevens. Meer nog dan het maken van overzichtelijke lijstjes zal het voeren van het gesprek hierover interessant zijn. Wat zijn de verhalen achter de cijfers? En wat zijn de verwachtingen van de ouders, wat geven zij met hun oordeel over de school aan? En: bestaat 'de ouder' van de school wel? Niet iedere ouder werkt mee aan het tevredenheidsonderzoek. We kunnen slechts gissen naar de redenen hiervoor. De wetten van de statistiek vertellen ons dat een respons van 34% voldoende

representatief zal zijn voor de mening van 'de ouder'. Dat hebben we gelukkig ook dit schooljaar ruimschoots gehaald. Het meten en weten is voor mij als directeur niet alleen aanleiding voor het voeren van gesprekken, maar ook voor het maken van nieuwe actieplannen. Plannen waarmee we steeds weer, samen met het team, streven naar verbetering. We meanderen mee met de tijdgeest, altijd met het gedachtegoed van de Werkplaats in het achterhoofd.

Jeroen Goes

“We meanderen mee met de tijdgeest, altijd met het gedachtegoed van de Werkplaats in het achterhoofd.”

Natuurbeleving in de wereld van de kleuters

Vrijdagochtend, plassen, jassen aan en dan gaan we op pad. Het is nog vroeg, de zon schijnt zijn eerste stralen over het grote grasveld. Het bevroren gras heeft een grijsgroene kleur. Het is een betoverende winterse ochtend. De kinderen lopen het gras op en laten voetsporen achter. Als ik ze daar op wijs ontstaat al snel een spel van sporen maken. De kinderen lopen achterstevoren om te kijken naar hun eigen spoor of volgen elkaars spoor. Ze doen dit totdat ze helemaal aan de andere kant van het veld zijn.

Dit is natuurbeleving bij kleuters. Kinderen beleven met al hun zintuigen

een vroege winterochtend. Ze voelen de kou, horen het kraken van het bevroren gras onder hun schoenen, ervaren het achterstevoren lopen, zien hun sporen, ademen de kille ochtendlucht binnen en ruiken de frisheid van een winterse ochtend.

Kleuters zijn bezig de wereld te ontdekken en leven nog in een magische wonderwereld. Ze leren en ontdekken door te doen en te ervaren. Als volwassene is het de kunst om mee te gaan in hun beleving. Door in de natuur te zijn en deze te ervaren, verwonderen de kinderen zich en ontwikkelen zij een bewondering voor de natuur.

In de onderbouw maakt natuur dagelijks deel uit van de dag op school. De ene week krijgen de kinderen natuurles van Aukje, onze natuurmedewerker, de andere week van de groepsmedewerker. Door het mooie en bijzondere te ontdekken van de natuur gaan ze deze waarderen, zodat ze er zorg voor gaan dragen. Door het wandelen, klimmen en klauteren kunnen ze hun energie (en soms frustratie) kwijt. Hierdoor komen ze tot rust en dat komt ten goede aan hun concentratie. In projecten, lessen en *natuurhoeken* worden de kerndoelen van de stichting leerplanontwikkeling (SLO) gewaarborgd.

“Kinderen beleven met al hun zintuigen een vroege winterochtend.”

Kinderen beleven de natuur op meerdere manieren. Ze maken een seizoenwandeling in de ecologische tuin, gaan helpen op de boerderij, maken voer voor de vogels op de boerderijzolder of krijgen *natuurkring* van Aukje. Buiten de natuurlessen die de kinderen krijgen wordt natuur op allerlei manieren aangeboden in de groep. Er zijn projecten vanuit de seizoenen, de verandering van de natuur in de herfst, vogels en dieren in de winter, het ontstaan van nieuw leven in de lente en de zee en het strand in de zomer. In de groepen zijn wisselende *natuurhoeken* die altijd erg in trek zijn – bijvoorbeeld de vogelhoek – en waar op verschillende manieren leerstof wordt aangeboden. In de vogelhoek staan opgezette vogels, er liggen vogelboeken en vogelplaatjes, er is een schuilhut van waaruit ze met een verrekijker vogels bekijken en buiten voor het raam staat een voeder-tafel. De kinderen trekken hun jas aan, gaan in tweetallen buiten op zoek naar

“De kinderen gaan buiten op zoek naar vogels en zetten bij binnenkomst een streepje achter ‘t plaatje van de vogel die ze gezien hebben.”

vogels en zetten bij binnenkomst een streepje achter ‘t plaatje van de vogel die ze gezien hebben. De natuurlessen sluiten aan bij de projecten en activiteiten in de klas. Het is leuk om te zien dat bij de kleuters de lessen deel uit gaan maken van hun belevingswereld. Na een les over nachtdieren gingen de kinderen bij gym ondersteboven hangen om vleermuisje te spelen. Ze ervaren dan met hun hele lichaam wat dat doet en hoe bijzonder het is dat een vleermuis zo kan slapen.

De prachtige naturomgeving met een enorm grasveld, een ecologische tuin, een bosrand en een schoolboerderij biedt de kinderen een unieke mogelijkheid voor natuureducatie en -beleving.

Eegje Pestel
Medewerker 1/2

Leestip: Richard Louve: ‘Het laatste kind in het bos’, uitgeverij Jan van Arkel, 2007

Foto's: Eegje Pestel

Aardrijkskunde in groep 3/4

Kapitein Klots

Op de Werkplaats komen vakken als aardrijkskunde en geschiedenis aan bod in projecten. Aan het begin van het jaar vergaderen we als team over de kern-doelen die er behaald moeten worden voor deze vakken en hoe we deze doelen kunnen bereiken in verschillende projecten. Door deze vakken aan te bieden in een project ontstaat er veel ruimte voor verdieping; je bewandelt een pad, geeft richting, maar bepaalt ook samen met de kinderen (een deel van) het verloop. Hierdoor sluit het heel goed aan bij de interesse en de belevingswereld van de kinderen. Er wordt meer van hun denkvermogen gevraagd, het is het opdoen én toepassen van kennis. Kinderen genere-

ren door het werken aan deze projecten kennis, maar werken ongemerkt ook aan vaardigheden als analyseren, evalueren en creëren. Dit past goed bij de visie van onze school, waarin betekenisvol leren een belangrijke plaats inneemt en we streven naar 'samen leren en creëren'.

In groep 3-4 is op dit moment het aardrijkskundeproject *Kapitein Klots* gaande, een mooi voorbeeld van hoe we aardrijkskunde in onze school vorm geven. De basis van het project is het boek *Hoe jij samen met Kapitein Klots de wonderbaarlijke en soms zelfs gevaarlijke avontureneilanden ontdekte*, van Circus Patz. Dit is een boek waarin de kinderen zelf

de hoofdrol spelen, ze worden in de tekst direct aangesproken en ze bepalen door het trekken van een kaartje met de windrichting zelf de volgorde van de hoofdstukken; waar vaart de boot hierna naar toe? De kinderen kijken op de kaart en zoeken het bijbehorende eiland. Dit heeft een magisch effect op de kinderen; de betrokkenheid is enorm, ze duiken echt in de avonturen uit het boek en vragen om het volgende verhaal. Tijdens het voorlezen kun je een speld horen vallen. De beleving is echt, de kinderen smullen van de verhalen en willen maar al te graag meer weten. Zo gebeurde het dat in een van de groepen na een bezoek aan *Vulkaaneiland* een bezoek aan de

“Bij één van de groepen rees na een gesprek over onze aardbol bijvoorbeeld de vraag hoe het komt dat onze tegenvoeters niet van de aarde vallen.”

mediatheek volgde, om meer te weten te komen over de werking van vulkanen. Ook uit dit boek werden stukken voorgelezen en volgde er een gesprek over de inhoud. De kinderen konden daarna bijna niet wachten om het zelf te mogen lezen en hebben een lijstje gemaakt om het boek aan elkaar door te kunnen geven.

In de basis van het project liggen voor ons de kerndoelen vast die we ermee willen behalen. We willen de kinderen kennis laten maken met de aarde waarop we leven, met de verschillende continenten, met Europa en met ons eigen land. Hierin spelen de verschillende landschappen een belangrijke rol en hebben we het over hoogtes en over wat het betekent om onder de zeespiegel te leven. Ook komen de verschillende windrichtingen uitgebreid aan bod. Daarnaast is er veel ruimte voor eigen vragen van de kinderen. We prikkelen de nieuwsgierigheid en moedigen het stellen van vragen aan. Dit zijn even-

Foto's: Louis Triemstra

eens doelen van een project als dat van Kapitein Klots.

Werken met een project maakt dat het integreren van andere vakken heel makkelijk is. Onze natuurmedewerker Aukje sluit bijvoorbeeld zoveel mogelijk aan bij onze projecten, met kennis en praktische opdrachten over de natuur. Bij ons Klots-project staat er een landschapswandeling in het Heidepark op het programma en maken we met de kinderen windvaantjes om daarna met een kompas de windrichting te leren bepalen. In de groep sluit de verhaalopdracht van de week aan bij het thema van het project. De opdracht is het ontwerpen van een eigen eiland; hoe heet dat eiland, hoe ziet het er uit, welke avonturen beleef je er en wat krijg je als aandenken? Ook lezen wordt gestimuleerd door ons project. Kinderen zoeken informatieboeken die aansluiten bij een van de eilanden en lezen deze met veel enthousiasme. De verhalen die al voorgelezen zijn uit het boek van Klots, worden door de kinderen zelf nagelezen en vormen een bron voor gesprekken over de inhoud van het boek. Iedere groep bewandelt daarnaast zijn eigen pad. Bij één van de groepen rees na een gesprek over onze aardbol bijvoorbeeld de vraag hoe het komt dat onze tegenvoeters niet van de aarde vallen.

Het begrip zwaartekracht komt ter sprake. De kinderen blijken nieuwsgierig en willen graag weten hoe je daaraan kunt 'ontsnappen'. Er wordt gesproken over hoe een bal - hoe hoog je hem ook gooit - altijd weer naar beneden komt en ze ontdekken dat je alleen met een raket aan de aantrekkingskracht van de aarde kunt ontsnappen. Er wordt een filmpje opgezocht over een raketlancering. Het maakt grote indruk op de kinderen. Dit soort avonturen in de eigen groep delen we als medewerkers met elkaar. Zo inspireren we elkaar en stimuleren we elkaar ook om er meer uit te halen, om de verdieping te zoeken met de kinderen. Werken met projecten als dat van Klots maakt dat we ons meer kunnen verdiepen in ons onderwijs en het betekenisvol kunnen laten zijn. Dit is ook thuis te merken; ouders komen enthousiast vertellen over hoe het project bij hun kind leeft en wat het bij ze teweegbrengt. De kinderen genieten, ze staan 'aan', informatie komt goed binnen en nieuwe vragen ontstaan; het smaakt naar meer. Het ontwikkelen van een nieuwsgierige houding is een belangrijk doel van ons zaakvakonderwijs. Het Kapitein Klots-project leent zich daar uitstekend voor.

Margot Eweg
Medewerker 3/4

Project Dromen 5/6

Wat is later? Wat is volwassen worden? Wat zijn dromen? Wat is fantasie? En zijn fantasie en dromen altijd hetzelfde? Zomaar een paar vragen die de afgelopen periode bij het dromenproject voorbij zijn gekomen. Het is best lastig om te weten wat later is en wat van je verwacht wordt. Toch kwamen er interessante gesprekken op gang. Later is namelijk als je volwassen bent. En volwassen ben je als je een snor hebt, of 18 bent, of voor iedereen betaalt of dat je groter bent dan 1 meter 60. Maar zo simpel bleek het niet te zijn. We hebben in de groepen gesproken over dat je ook als kind volwassen kunt zijn, dat je verantwoordelijkheid kunt tonen, dat je zorgt voor anderen. En dat je vooral ook lekker kind bent, dat je samen spelletjes speelt, dat je stoeit met je vrienden.

En dromen dan? Dromen is hetzelfde als fantaseren. Want fantasie verzin je en dromen zijn toch ook verzonnen? Of overkomen dromen je meer? De werkers vonden dit erg lastig. Want als je ergens bent geweest of naartoe gaat, kan je daar over dromen. Dat is dan toch geen fantasie? Na mooie gesprekken kwamen we toch tot de conclusie dat dromen en fantasie verschillende dingen zijn. Fantasie is iets wat jezelf bedenkt, terwijl een droom een soort filmpje lijkt van waar je mee bezig bent in je hoofd. En je hoofd zit soms zo vol met van alles, dat je dromen je helpen om het allemaal een beetje te ordenen en niks te vergeten. Of toch niet? Het dromenproject is een mooi project, omdat je innerlijke gevoelens en tegenstrijdigheden centraal komen te staan. De verbinding zoeken met jezelf van wat

jij belangrijk vindt en dit onder woorden kunnen brengen. Want hoe ziet jouw toekomst eruit? Dat is de volgende stap. De werkers creëren hun eigen droom

“De werkers creëren hun eigen droom over later in hun droomkistje.”

over later in hun droomkistje. Daarvoor maken ze eerst een gedicht. Dat gedicht is gebaseerd op vragen. Vragen als: als ik later een bloem zou zijn, kan ik dan een roos zijn? Als ik later een beroep zou hebben, zou ik dan juf worden? Op basis van dit gedicht en deze vragen nemen de werkers spullen mee van huis. Hiermee gaan ze hun droomkistje van de buitenkant tot en met de binnenkant

ontwerpen en versieren. En het resultaat mag er zijn. Werkers die een ijsbaan om de Eiffeltoren ontwerpen, een podium of een restaurant. De werkers waren betrokken bezig en heel trots op het resultaat. En wat is nou eigenlijk later? Ach, dat zien we later we later wel.

Louis Triemstra
Medewerker 5/6

*Schaatsen om de Eiffeltoren
Met mijn oppaskinderen
Heerlijk samen dingen doen
Samen knutselen
Samen om de Eiffeltoren schaatsen
Samen van alles beleven
Mijn later wordt perfect.*

Project VOC in de boven- bouw van de Basisschool

Heb je je weleens afgevraagd hoe ik hier kom?
Kijk eens goed naar mij...
Heb je je weleens afgevraagd hoe Laura Loupatty hier komt?
Kijk eens goed naar haar...
Heb je je weleens afgevraagd waarom ze in verre landen Spaans, Portugees, Engels en oud-Nederlands praten?

Een onderwerp als de Gouden Eeuw, waarbinnen ook thema's als de VOC en de slavernij aan bod komen, is een prachtige kapstok om de wereld van

Laura Loupatty (links) en Renee de Senerpont Domis (rechts)

nu te snappen. De grachten in de stad, de grachtenpanden, de buitenhuizen, enzovoort, enzovoort. De geschiedenis is dichtbij. Dichterbij dan je denkt soms: je eigen medewerker was hier niet geweest zonder de koloniën, zonder deze geschiedenis.

We proberen de kaders te scheppen waarbinnen de werkers kunnen ontdekken, waarin ze leren begrijpen en begrip hebben. In vroeger tijden was Piet Hein een zeeheld die de zilvervloot 'won'.. of was hij een piraat die op rooftocht ging? Er zijn standbeelden gemaakt van en

Foto's: Kim Gaalman

straten vernoemd naar de ontdekkers en helden van toen. Wat deden ze? Hoe was hun handel en wandel in 'de oost' en in 'de west'?

In een andere tijd dacht men heel anders over mensen met andere huidskleur en een andere cultuur. Of is het niet zo heel veel anders dan nu?

Een mooi, veelzijdig project, dat werkers aan het denken zet.

Renee de Senerpont Domis
Medewerker bovenbouw

“Je eigen medewerker was hier niet geweest zonder de koloniën, zonder deze geschiedenis.”

Het project beschreven door Roos en Brigitte, groep 8

De afgelopen weken hadden we in de bovenbouw het project VOC. In het begin

dachten we: 'Wat zou dat nou zijn?' We moesten op onderzoek uitgaan. Op de vloer hing een soort hele grote poster. Die poster was een ouderwetse wereldkaart die we met de hele bovenbouw hebben gemaakt. Deze kaart moesten we aanvullen met alles wat we leerden tijdens het project:

- Iedere groep kreeg een zeeheld. Met die zeeheld moesten ze aan de slag, dingen over hem ontdekken.
- Met touwtjes moest je aan geven hoe hij was gevaren.
- En op de kaart kwamen weetjes en tekeningen.
- Daarboven hangt een soort tijdbalk met allemaal bijzondere data en namen.

We hebben ook andere dingen gedaan, zoals thee zetten met specerijen die de VOC meenam uit verschillende Aziatische landen.

*Recept Chai thee:
Zet een pan op met 1 liter water.
Doe de volgende specerijen in de pan:
Gember 5 schijfjes
Kruidnagel 6 stuks
Steranijs 3 stuks
Zwarte peper 8 hele peperkorrels
Kaneelstokje 1 stuks
Breng het aan de kook, laat het 5 minuten doorkoken.
Dan is de thee klaar! Lekker met een schepje suiker.*

We hebben ook een dramaopdracht gedaan. De groep werd opgedeeld in groepjes van vijf. Ieder groepje kreeg een briefje met daarop een persoon, een voorwerp en een emotie. Die dingen hadden te maken met de VOC. Bijvoorbeeld: handelaar, VOC-munt en paniek. We moesten een toneelstukje maken met die dingen op het briefje. Dat voerden we weer op voor de rest van de groep.

In het atelier kregen we een tekenopdracht over de VOC. Op een VOC-schip zat altijd een tekenaar om dingen te tekenen, want ze hadden nog geen fotocamera's. Wij moesten specerijen zo goed mogelijk natekenen, net als de tekenaars vroeger. Ook bij natuur hebben we iets met de VOC gedaan. We werden opgedeeld in groepjes. Per groepje kregen we een kompas en een briefje. Op het briefje stond bijvoorbeeld '70 graden'. Dan moest je het kompas op 70 graden zetten en ging je die kant op. Als je alle opdrachten op het briefje had gevolgd zag je een klein kaartje van een VOC-schip. Met het VOC-schip moest je een selfie maken. En dan kreeg je weer een nieuw briefje.

Brigitte Bekkers
Roos Holterman
Groep 8

Werk dan mee in de Werkplaats

Personalia

Astrid van Ham, geboren op 29 april 1962 in Hilversum. Ik kom uit een gezin met vijf kinderen waarin veel werd gedaan aan sport en creativiteit. Een auto hadden we niet en we gingen dan ook overal op de fiets naar toe. Ook naar Wijk aan Zee, met de hamster in een kooi bij mijn jongere zusje op schoot. Ik was toen 6 jaar.

Basis- en middelbare school

Van de kleuterschool weet ik niet zo veel meer. Wel dat mijn juffrouw Elly heette en een identieke tweelingzus had. Toen we gingen verhuizen naar een nieuwbouwwijk was er nog geen schoolgebouw, maar de school bestond al wel. We zaten tijdelijk bij een ander gebouw in. Ik was een van de eerste leerlingen. Dat lijkt wel een beetje op het beginverhaal van de Werkplaats. We hadden ook nog geen eigen meubilair, maar wel schriften. En er woonde een kabouter in de klas. Ik heb een heerlijke basisschooltijd gehad. Het was ook best een moderne school.

Daarna ben ik naar de Groot Goyland MAVO gegaan en vervolgens naar de Ludgerus HAVO. Ik was graag naar de balletacademie gegaan, maar doordat ik mijn been brak ging die droom niet door.

Ik heb een aantal jaren in de gezondheidszorg gestudeerd en erin gewerkt, maar heb er geen diploma's voor gehaald. Verder heb ik een paar maanden gereisd door Peru, tot ik reflexologie (een geneeswijze die ervan uit gaat dat alle organen en lichaamsdelen in verbinding staan met plaatsen op de voeten, -red) ging studeren en hierin mijn diploma haalde. Ik heb twee zonen, Sean en Jordy. Sean heeft Image- en mediatechnologie gestudeerd en werkt als medebeheerder bij het skatepark Utrecht. Jordy studeert Grafische Vormgeving in Den Haag. Verder woon ik in het vrolijkst gekleurde huis van Bilthoven samen met mijn vriend John. Mijn hobby's zijn saxofoon spelen, lezen en tuinieren,

Hoe ben je in het onderwijs gekomen?

Toen ik in Bilthoven ging wonen ben ik via een werk re-integratietraject met een Melkertbaan begonnen bij de Werkplaats. Dat was in het jaar 2000. Tegelijk ben ik ook de SPW-opleiding gaan doen. Ik heb drie jaar met Heidi samengewerkt en zij heeft mij de kneepjes van het onderwijzen geleerd. Daarna ben ik ook ingezet in de andere kleutergroepen.

Waarom heb je voor de WP gekozen?

Ik ben er dus gewoon ingerold! En van het een rol ik nog steeds in het ander. Zo ben ik een paar extra handen in de groep, een

steun voor de medewerker, bij nood een invalster, een manusje-van-alles, maar vooral wil ik een veilige en liefdevolle basis geven aan de kinderen.

Een mooie belevenis

Dat zijn er echt te veel om op te noemen in de 16 jaar dat ik op de WP werk. Maar de ochtend beginnen met een kind dat naar me toe komt en me vrolijk en blij begroet.....daar smelt ik voor.

Personalia

Marja Kolenberg, geboren op 25 december 1964. Ongehuwd, geen relatie, geen kinderen (maar stiekem toch wel: 1285 stuks! ;-)) Woonplaats: Soest.

Basis- en middelbare school

Basisschool: Floris Radewijnszschool te Leerdam
Middelbaar: Prins Willem Alexander M.A.V.O. te Leerdam
Avondschool: Middenstandsonderwijs Utrecht

Vervolgopleiding: Middelbare Hotelschool Wageningen

In het onderwijs sinds

Augustus 2010. Functie: hoofd interne dienst.

Waarom heb je voor het onderwijs gekozen?

Ik heb niet direct voor het onderwijs gekozen - daar ik niet voor de klas sta - maar na zeventien jaar hotellerie en zeven jaar verpleeghuis kwam de Werkplaats op mijn pad. Of kwam ik nou op het pad van de Werkplaats? Wie zal het zeggen. Na het werken met en voor zakenmensen, reizigers en lieve ouderen zou het werken met en voor kinderen een mooie afwisseling en aanvulling op mijn ervaring zijn.

Waarom heb je voor de WP gekozen?

In eerste instantie was ik op zoek naar een andere betrekking. Iets waar wat te faciliteren zou zijn. Na wat gegoogeld te hebben kwam de Werkplaats Kindergemeenschap in het balkje. Vreemde naam, de Werkplaats; nooit van gehoord. Ik werd nieuwsgierig. Een school, voortgezet onderwijs: weer eens wat anders.

Verandering van spijs doet eten. Genoeg diensten te verlenen aan kinderen en medewerkers. En hoe doen ze dat daar dan? Mijn nieuwsgierigheid groeide en na één en ander gelezen te hebben over samenwerking, gelijkwaardigheid en betrokkenheid dacht ik: daar wil ik wel werken!

Wat inspireert je uit de WP-geschiedenis?

De visie om het kind te helpen worden wat het is. De eenvoud van deze tekst, die zo veelomvattend en o zo belangrijk is. Door het contact met de werkers, bijvoorbeeld bij het helpen met projecten, heb ik toch wel het idee dat ik hier af en toe een kiezesteentje aan mag en kan bijdragen.

Een mooie belevenis

Na mijn ski-ongeval tijdens de Sneeuwweek van 2014 kreeg ik ook van werkers kaartjes met beterschapswensen. Toen ik weer op school aan het werk kon gaan, toonden ze veel belangstelling voor mijn herstel.

Een andere mooie belevenis is dat tijdens de examenstunt van 2015 de drone van een examenkandidaat per ongeluk op het dak van de sporthal terecht kwam. De werker in kwestie zou het ding er zelf met een ladder wel even vanaf halen, maar dat leek mij veel te gevaarlijk. Helaas was er regen op komst en kan zo'n drone absoluut niet tegen water, dus er zat wel druk achter om hem van het dak te krijgen.

Later die dag is de examenwerker in kwestie met een medewerker van een hoogwerkersbedrijf (ik had inmiddels wat rondgebeld) de nodige meters de hoogte in gegaan. Vanuit de hoogwerker kon hij zijn +- 2000 euro kostende drone in goede staat van het dak halen. Hij was er ontzettend blij mee en zal deze 'stunt' nooit meer vergeten.

Foto: Berend Jan Ike

Wij in de wereld, Schoolplan Werkplaats 2016 - 2020

“Door globalisering en technologie komt de wereld steeds meer binnen handbereik. De samenleving maakt een ingrijpende verandering door. Een baan voor het leven is niet meer vanzelfsprekend. Sociale verbanden in de samenleving worden anders geduid dan voorheen. Sociale cohesie staat onder druk. Snelle veranderingen vragen om wendbaarheid en weerbaarheid. Een verschuiving is zichtbaar van ‘wat je kunt’ naar ‘wie je bent’. Persoonlijke kwaliteiten doen ertoe.”

Dit zijn citaten uit het nieuwe schoolplan 2016-2020. Eens per vier jaar maken scholen een strategisch beleidsplan of

een schoolplan. Voor de Werkplaats is dat een moment om terug en vooruit te kijken. Passend bij onze school en passend bij de keuze die we maakten in de verhouding tussen bestuur en toezicht (samenwerkend en onderscheiden) is de aftrap voor dit proces gegeven in een gezamenlijke bijeenkomst van het toezichthoudend bestuur en de schoolleidingen van BO en VO. Voor een goed begrip: de schoolleidingen worden gevormd door de leden van de directie én de teamleiders. Daar hebben we ons samen gebogen over vragen als ‘hoe zien we de ontwikkeling van de samenleving in de komende jaren en wat betekent dat voor het onderwijs en in het bijzonder

voor de Werkplaats?’. De leden van het bestuur en van de directie gingen van tevoren in hun netwerk op zoek naar input voor antwoord op deze vraag. Een soortgelijk gesprek voerden we met de medewerkers van basisschool en voortgezet onderwijs op de studiedag van 4 januari jongstleden. Ook de ouderraad van het VO en de medezeggenschapsraad van het BO gingen in gesprek over deze vragen en leverden visie en input.

Dat alles leverde een rijkdom aan perspectieven, toekomstbeelden en vragen op die door de directie (Jos, Jeroen en Henk) met voortdurende input

“Dat alles leverde een rijkdom aan perspectieven, toekomstbeelden en vragen op.”

van de teamleiders zijn verwerkt in een schoolplan voor de komende vier jaar.

Dat schoolplan is besproken door het toezichthoudend bestuur met de beide schoolleidingen op 7 maart en is daarna nog voorgelegd aan de teams van medewerkers. De medezeggenschapsraden van beide scholen en de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad hebben het één na laatste woord. Het laatste woord is aan het toezichthoudend bestuur; dat stelt in juni het schoolplan en daarmee de koers van de Werkplaats

voor de komende jaren vast. Een mooi proces met een inspirerende uitkomst.

Een tweede citaat:

Het onderwijs van de Werkplaats is toekomstgericht en daarom voortdurend in ontwikkeling: verantwoord onderwijs bezint zich voortdurend op nieuwe inzichten in leren en de ontwikkeling van kinderen; wij zien het als onze opdracht kinderen te helpen antwoorden te vinden op de uitdagingen van de zich steeds ontwikkelende samenleving. Op de Werkplaats staan de deuren en ramen open naar de

buitenwereld. En we zijn ons bewust van onze traditie.

Wij weten dat nieuwsgierigheid, creativiteit en experimenteren de basis vormen voor innovatie, zelfvertrouwen, flexibiliteit in denken en handelen, en succesvol leren.

Jeroen Goes en Henk Zijlstra

De geschiedenis van de Werkplaats in tekeningen

De geschiedenis van de Werkplaats van 1926 – 1951 in tekeningen

45 jaar Werkplaats en de opening van 'het nieuwe gebouw'

We vieren in 2016 ons 90-jarig bestaan. Op 6 januari 1951 werd het 45-jarig jubileum van de Werkplaats gevierd. Tegelijkertijd werd 'het nieuwe gebouw' (een combinatie van het voormalige

6 januari 1951. Opening van het nieuwe gebouw. Tekening van Hermann von der Dunk

U-gebouw en het huidige kleutergebouw) officieel geopend. Er werd daarom een groot feest georganiseerd met verschillende activiteiten: een tentoonstelling, de dansuitvoering Assepoester, de officiële opening met veel 'hotemetoten' en speeches van onder anderen Kees Boeke en Wim Schermerhorn (de toenmalige voorzitter van het bestuur en na de Tweede Wereldoorlog de eerste minister-president van Nederland), een feestavond voor oud-werkers en als apotheose *Die Schöpfung van Haydn* met

Kees Boeke als dirigent. De feestavond van oud-werkers werd opgeluisterd door een verhaal van oud-werker en student Hermann von der Dunk over de geschiedenis van de Werkplaats.

Tekeningen en glasdia's

Hermann hield zijn verhaal aan de hand van tekeningen die vooral door hem gemaakt waren. Er waren ook tekeningen bij van Willy Haring en Wijnand Nieuwekamp, twee werkers die toen nog op school zaten. Hermann had hen

“De Werkplaats ontstond meer om de vrede in de wereld te bevorderen, dan als pedagogisch experiment.”

6 januari '26. Kindergemeenschap Bilthoven opgericht. Aan het handje van Oom Kees
Tekening van Willy Haring

gekregen om er kopieën van te maken, zodat we deze in ons archief kunnen opnemen. Door ze te digitaliseren hebben we ze ook toegankelijk kunnen maken op onze site www.wpkeesboeke.nl, met een toelichting erbij. Met dank aan Hermann von der Dunk voor de medewerking en de toestemming die hij gegeven heeft om de tekeningen zo toegankelijk te maken. Een mooi cadeau voor ons 90-jarig bestaan!

De zakagenda van 1951

In de voorjaarsvakantie ben ik bij de 87-jarige Hermann von der Dunk thuis langsgeslagen. In zijn werkkamer tussen de kasten vol met boeken, inclusief een

plank 'Werkplaats', hebben we de tekeningen doorgenomen; bij de meeste kon Hermann nog aangeven wie ze gemaakt heeft. Het verhaal erbij werd door hem verteld alsof het januari 1951 was. En voor het programma van de opening kwam zijn kleine agenda van 1951 uit de kast: daar stond alles in.

Sommige tekeningen gaven aanleiding om in het gesprek met Von der Dunk op een paar thema's nader in te gaan.

Kees Boeke: een groot pedagoog?

De Werkplaats is veeleer *ontstaan* dan opgericht. Kees Boeke ging zijn eigen kinderen les geven, omdat hij hen van de plaatselijke Montessorischool af moest halen: hij betaalde geen (onderwijs)belasting meer, omdat dit ook voor defensiedoeleinden gebruikt werd. De Werkplaats ontstond meer om de vrede in de wereld te bevorderen, dan als pedagogisch experiment. Dat is het in de loop van de jaren wel geworden. Kinderen pasten bij Kees Boeke in zijn idealiserend wereldbeeld. Hij zag hen als instrumenten om samen een vreedzame wereld op te bouwen. Hij had – volgens Von der Dunk – persoonlijk met kinderen weinig. Sowieso stonden mannen in die tijd op grotere afstand van de zorg voor de kinderen. Hij was als pedagoog en ingenieur – zoals Daniela Hooghiemstra in haar boek over Kees Boeke heeft geschreven – meer geïnteresseerd in de ontwikkeling van onderwijsinstrumenten – zoals de taaltoestellen die hij ontwikkeld heeft – dan in de directe overdracht 'van mens tot mens'. Maar hij had wel oog voor de kwaliteit bij kinderen en voor wat goed voor ze was in hun ontwikkeling. Von

In het midden Kees Boeke met links directeur Fontijn en rechts Bolt van de nieuwe IVO-scholen in respectievelijk Bussum en Amersfoort. Tekening van Hermann von der Dunk

der Dunk heeft dat zelf ervaren toen Kees hem adviseerde om een toneelstuk dat hij zou gaan schrijven niet met een bepaalde jongen samen te doen, omdat diens niveau niet paste bij dat van Hermann. Hij wist ook de kwaliteit bij kinderen naar boven te halen. Daarbij stelde hij hoge eisen. In zijn koor heeft hij volgens Von der Dunk enorm veel bereikt met kinderen. Hij had een zuiver muzikaal gevoel, maar ook een geweldige uitstraling en hij kon de geest van de muziek heel goed overdragen. Dit gold ook voor de lessen Engels die Von der Dunk van Kees gehad heeft. Zijn eigen uitspraak was technisch perfect, als een die van een moedertaalspreker, en hij wilde dit ook met de kinderen bereiken door heel precies en langdurig te oefenen. De conclusie van Von der Dunk: Kees was geen bezielde pedagoog, maar was tegelijkertijd als

Hein Herbers wordt Duitsland uitgezet.
Tekening van Hermann von der Dunk

pedagoog wel van groot belang met zijn revolutionaire ideeën over opvoeding. Hij heeft onder andere aan de basis gestaan van de oprichting van de IVO-vereniging (IVO: Individueel Voortgezet Onderwijs) in 1934.

Opent de grenzen

In de 30-er jaren heeft De Werkplaats veel vluchtelingen uit Duitsland opgevangen, o.a. in 1937 het gezin van der Dunk en al eerder Hein Herbers. Herbers is naar Bilthoven gekomen en medewerker op De Werkplaats geworden. Toen de Nederlandse overheid het in de daaropvolgende jaren de Duitse vluchtelingen steeds moeilijker maakte om naar Nederland te komen heeft Kees Boeke het lied 'Opent de grenzen!' geschreven en werd dit op school gezongen:

*Opent de grenzen, opent ze wijd
Holland sta open voor alles wat lijdt
Zo is het vroeger altijd geweest
Zo is van oudsher de Hollandse geest*

*Als nu eens Jezus stond aan de grens,
Zonder papieren alleen maar een mens
Zoudt gij hem zeggen: word maar gedood
Gij zijt een vreemd'ling, een vlucht'ling,
een jood?*

Het thema van ons jubileumjaar is "Wij in de wereld". In het kader van de reünie van zaterdag 4 juni a.s. zullen we hier ook aandacht aan besteden. Bij de opening zullen we ingaan op De Werkplaats en vluchtelingen. We hebben Hermann von der Dunk gevraagd om over zijn ervaringen als jong vluchteling (hij was toen 8 jaar) en zijn probleemloze integratie te komen vertellen. In zijn boeiende boek 'Terugblik bij strijklucht' schrijft hij daarover: "Ik betwijfel of zo'n moeiteloze en snelle gewinning en ontgooiing in een normale Nederlandse school in die tijd mogelijk was geweest".

Jos Heuer

“Toen de overheid het de vluchtelingen steeds moeilijker maakte om naar Nederland te komen heeft Kees Boeke het lied 'Opent de grenzen!' geschreven.”

algemeen

De Reünie

Het WP-Gevoel

Regelmatig is mij gevraagd: "Wat is er nou zo bijzonder aan die Werkplaats?" Mijn antwoord is dan steeds: "Het is niet één ding, maar een combinatie van factoren, die deze school tot iets speciaals maakt." Maar... als ik dan toch één ding zou moeten noemen, dan is het wel de unieke ontstaansgeschiedenis van de Werkplaats. Ik denk dat daardoor de school zich in de loop der jaren ontwikkeld heeft tot iets heel eigens, waardoor veel mensen zich aangetrokken voelen en heel bewust kiezen voor onze school, maar óók waarom er mensen zijn die niets van die Kees Boekeschool moeten hebben.

In 1993 werd ik benoemd tot directeur van de basisafdeling van de WP. Dat vond ik een grote eer, want het was een bijzondere school. Al snel bemerkte ik dat het "bijzondere" een veel gebruikt en heel ruim begrip was. Een bepaald voorval werd door de één gezien als een mooi en typisch Kees Boeke voorbeeld, terwijl de ander het verafschuwde met de woorden: "Boeke zou zich omdraaien in zijn graf." Beiden verklaarden dat vanuit hún "WP-Gevoel". Wat was nou de waarheid én..... was er wel één waarheid? Zou het mogelijk zijn om een

Kees en Betty Boeke bij het afscheid van de WP in 1954

korte en heldere formulering van dát WP-Gevoel te geven? Mijn gevoel zei dat de grootste kans op een antwoord te vinden zou zijn in de beginjaren van de Werkplaats.

De basisschool was in die tijd middels een donker gangetje verbonden met ons voortgezet. Via die gang, waar nu de directie van het BO zetelt, kwam je in het U-Gebouw. Dat gebouw had een grote zolder die voor ieder verboden gebied was, maar waarvan ik een sleutel had weten te bemachtigen. Die zolder was een opslagplaats van alles waarvan men

Foto's: archief Wim Koppen

“Kan je dat bijzondere van de WP – het WP-Gevoel – in een korte, heldere definitie verwoorden?”
Het antwoord is: nee!”

nog geen afscheid had kunnen nemen en dat was heel veel. Ik was vooral geboeid door de grote bergen archiefmateriaal. Daar vond ik tussen de chaotische stapels de resten van een glorieus verleden, zoals logboeken, brieven, de

Het gezin Boeke

Een open podium op de WP in 1967. Uit het archief van Kees Huijsman.

En toen kwam mijn kans om mijn theoretische kennis te verrijken met de verhalen van oud-werkers van het eerste uur. In 1996 vierden we met een drukbezochte reünie het 70-jarige bestaan van de WP. De verzamelplaats voor de oudste werkers werd een lokaal van de basisschool. Ik verklaarde mezelf tot gastheer van deze groep, zodat ik dicht bij de levende bron was van hen die het ontstaan van de school zelf hadden meegemaakt. Weinig van mijn vele vragen kregen echter die dag een kans om gesteld te worden. De oudste werkers hadden natuurlijk vooral aandacht voor elkaar.

De stemming sloeg helemáál om toen de groep zich onder aanvoering van de gezusters Boeke naar de Grote Zaal begaf. Voor hen was dat de ruimte voor mooie feesten, toneel -en zangvoorstellingen. Die dag echter niet..... Een eigentijdse band speelde een loeiende beat waarop losjes werd gedanst met in de ene hand een sigaretje en in de andere een flesje bier. Luid werd schande gesproken over de ontheiliging van

“Op zolder lagen de resten van een glorieus verleden, zoals logboeken, brieven, de inschrijfkarten van onze prinsessen en de notulen van de allereerste medewerkersvergaderingen.”

De magie van de Werkplaats

Ik ben er geweest. Opnieuw. Ik heb de geur opgesnoven, de stemming gepeild, de sfeer geproefd. Ik heb geslenterd door de gangen, gezeten op de verwarming en gerookt op het plein. Ik was weer terug. Op school en in de tijd. En de herkenning was fel.

Alles is er nog. Soms zelfs de mensen. Ouder, maar niet echt anders. En vooral dat ondefinieerbare, ontastbare, onbeschrijflijke. Dat wat de WP zo anders maakte. Maar wat? De idealen van Kees Boeke? De verandering en de vooruitgang? De ontplooiing, ontpopping, ontworteling?

Wat was dat toch aan die school. Die je opnam als niemand je meer wilde hebben. Die je de ruimte gaf die een ander je afnam. Die leerde, stimuleerde,

activeerde. Die me maakte tot wat ik ben: Volledig ongeschikt voor alles. Maar o zo geschikt voor dat andere.

Soms kom je ze tegen, oud-werkers. Herkenbaar van verre, anders op detail. Onaangepast, recalcitrant, onrustig. Lastig voor anderen, maar bovenal zichzelf. Maar met iets in hun ziel dat ze ongenaakbaar maakt.

Daarom, ik moet terug. Omdat je nooit weet waar je naar toe gaat, als je niet weet waar je vandaan komt. Ik wil er zijn, ik wil erbij zijn. Om vriendinnetjes te zien en vrienden te begroeten. Om te laten zien dat het allemaal toch nog is goed gekomen met me.

Mei 1996,
Kees Huijsman

door tabak, alcohol en woeste muziek. De animo om met mij over het verleden te praten was totaal verdwenen. Het heeft enige tijd geduurd alvorens Julia, Paula en Candia Boeke de weg naar de school van hun vader hervonden en ik alsnog antwoord kon krijgen op mijn vragen.

De band, die de oudste werkers zo de schrik aanjoeg, werd geleid door ene Kees Huijsman; een oud-werker, die begin jaren '70 op de WP had gezeten. De dagen vóór de reünie had hij door de school geslenterd. Voor hem was alles op de dag van de reünie één groot feest van herinnering en herkenning. Hij maakte vervolgens een prachtige

reüniekrant. Nooit heb ik de “magie van de Werkplaats” mooier verwoord gezien dan zoals hij dat in die krant gedaan heeft. Ik mag jullie dat niet onthouden en plaats zijn proza nogmaals bij dit artikelletje.

Terugkomend op mijn vraag van het begin: “Kan je dat bijzondere van de WP – het WP-Gevoel – in een korte, heldere definitie verwoorden?” Het antwoord is: nee! Het is er....absoluut, maar wel heel tijd- en persoonsgebonden. Zelfs de gezusters Boeke hadden daar alle drie een verschillende formulering voor. En

Een open podium op de WP in 1967. Uit het archief van Kees Huijsman.

ach... dát hoort hier toch... het gevoel voor de Werkplaats laat zich niet vangen in één formulering!

Wat zou het mooi zijn als ieder met het WP-Gevoel elkaar tegenkomt op de prachtige reünie van zaterdag 4 juni a.s.!

Wim Koppen
Oud-directeur WP basisschool

De werkersraad op het VO

Zomaar een woensdagmiddag in januari. Het is na drieën en omdat alle zeven teams zich in teamkamers en instructielokalen hebben verschanst voor hun wekelijkse vergadering zou het nu rustig moeten zijn in het gebouw. Niets is minder waar. In de hal, in de kantine, op de loopbrug: overal lopen werkers en andere betrokkenen af en aan naar de grote zaal om weer een mooie editie van de jaarlijkse benefietavond voor het Helen Downing Instituut neer te zetten. Allemaal leuk en aardig, maar ondertussen heeft de Werkersraad van het VO ook gewoon weer een vergadering op de agenda staan. Is er een fijn vergaderplekje voor hen te vinden? Jazeker, het instructielokaal van havo 5 is zowaar ongebruikt en omdat ook het aangrenzende domein leeg is, staat niets een geslaagd samenkomen nog in de weg. Helemaal niets? Nou ja, de

opkomst zou wel wat groter mogen zijn. Officieel bestaat de werkersraad uit vijftien leden. Deze leden komen normaal gesproken uit alle klassen, niveaus en teams die de school rijk is en dus zitten brugklassers uit VMBO 1 (team 1) idealiter gebroederlijk naast VWO 6-werkers (team 7). Idealiter, want in de praktijk blijkt het lastig om werkers uit de eerste en tweede klas daadwerkelijk zover te krijgen zitting te nemen in de werkersraad en vergaderingen bij te wonen. Derdeklassers blijken – bij nadere bestudering van de ledenlijst – zelfs volledig te ontbreken. En over het algemeen geldt: vmbo'ers lopen minder warm voor dit soort buitenschoolse activiteiten dan vwo'ers.

En zo zijn er van de vijftien leden vandaag slechts zes aanwezig. Gelukkig worden

Foto: Berend Jan Ike

dat er uiteindelijk nog zeven: als de vergadering een dik kwartier bezig is komt oer-lid en oud-voorzitter Gijs Verhoeff alsnog binnengestormd om poolshoogte te nemen. De meerwaarde van ervaren leden valt natuurlijk niet te onderschatten. Alleen zij die bereid zijn om twee, drie, misschien zelfs vier schooljaren raadslid te zijn, kennen alle ins- en outs, do's en don'ts van de WP-politiek.

Koekjes

Sofie Buesink uit VWO 5 behoort inmiddels ook tot deze selecte club. Sinds dit schooljaar bekleedt ze de eerbiedwaardige taak van voorzitter. Rustig kijkt ze het lokaal rond en registreert en begroet alle aanwezigen. Ze heeft gezorgd voor kannen thee en plastic bekertjes en er liggen inmiddels koekjes op tafel. Lekkere koekjes die een

“Het ICT-beleid? Te streng, want we kunnen niet eens de Facebookpagina van de Werkersraad editen.”

Foto: Marijn Backer

de lucht. Zij willen best wel een keertje bij een MR-vergadering komen kijken. Gestructureerd doorlopen voorzitter en oud-voorzitter met de vijf aanwezige leden de andere agendapunten. Hoe gaat het met de hervorming van de kantine? Goed! Het ICT-beleid? Te streng, want we kunnen niet eens de Facebookpagina van de Werkersraad editen. Zijn je spullen veilig op school? Sommige leden weten het zeker: nee! Andere hebben nog nooit gemerkt dat er wel eens wat gestolen wordt. De kluisjes zijn in elk geval niet veilig genoeg: je kunt veel te makkelijk aan een loper komen.

Sociaal plan

Tot slot licht Gijs de aanwezige leden nog in over een prachtinitiatief van de raad en de schoolleiding: het sociale plan. Dat er eenzame werkers in school zijn is een bekend gegeven, maar zou het niet mooi zijn om die werkers een eigen plek te geven waar ze bijvoorbeeld tijdens pauzes heen kunnen om gelijkgestemden te ontmoeten? Wellicht dat medewerkers, begeleiders, vertrouwenspersonen dan beter zien wie er wat extra hulp kan gebruiken en dat het makkelijker wordt om die hulp ook daadwerkelijk te bieden. De leden reageren positief, maar hebben nog wel de nodige op- en aanmerkingen.

Bij het afsluitende vragenrondje komt nog een interessante kwestie aan bod: 'Waarom hebben de medewerkers eigenlijk een apart fietsenhok in de kelder? Dat is toch niet 'des Kees'?' Zitting nemen in de werkersraad is misschien geen activiteit die de gemiddelde werker zal aanspreken. Toch is het overduidelijk dat werkers tijdens vergaderingen leren hoe ze een standpunt zo goed mogelijk onderbouwen, waardoor ze hun presentatie- en debatteerqualiteiten exponentieel zien groeien. Het

is niet voor niks dat raadsleden vaak vanzelf in de debatgroep terechtkomen en andersom.

Na ruim een uur vergaderen is de koek letterlijk en figuurlijk op en vraagt Gijs aan Sofie of zij de vergadering zou willen sluiten. Met een klein klapje op tafel geeft ze gehoor aan dit verzoek. 'De volgende keer neem ik een echte hamer mee hoor.'

Berend Jan Ike

De werkersraad VO 2015-2016:

- Sofie Buesink, voorzitter, VW5, Team 7
- Gijs van der Horst, 1C, Team 1
- Anne Hilligeherken, 2A, Team 1
- Jasmijn Veraat, VM4A, Team 2
- Elske Elisen, VM4A, Team 2
- Ceder Visser, 2D, Team 3
- Ruben van der Steen, 2F, Team 3
- Jens Bosman, G2B, Team 4
- Chiel van Walbeek, 1G, Team 4
- Boas Kalma, HA4D, Team 5
- Casper Boks, HA5D, Team 5
- Opaal Bush van der Graft, HA5D, Team 5
- Marit Schmelter, HA5D, Team 5
- Liselot Verhoeff, VW4C, Team 6
- Felicia Koolhoven, VW6A, Team 7
- Gijs Verhoeff, VW6A, Team 7

Hoe mooi is dát?!

Mijn afscheid als rector van de Werkplaats nadert en dat leek Felicia en Gijs van de redactie van schoolkrant 'de Kees' een mooie aanleiding om mij te onderwerpen aan een 'diepte-interview', zoals zij dat noemden. Natuurlijk waren ze benieuwd naar mijn eigen middelbare schooltijd elders in het land en Felicia vroeg of ik nog foto's had uit die tijd. Na lang zoeken vond ik er nog drie. Op één daarvan zie je een stukje van een kring. Drie langharige jongens (onder wie ik), een jonge dame en een man die overduidelijk wat ongemakkelijk zit. Het is 1969 of 1970. De 5e klas

Foto: Paula van de Velde

gymnasium waar ik in zit, is twee dagen gast op een 'vormingscentrum'. De jongedame is een zogenaamde vormingswerkster. De school had bedacht dat het goed was om ons over onszelf te laten praten over wat we belangrijk vonden in het leven en daartoe was deskundige hulp ingeroepen. Scholen konden of durfden dat niet in die tijd. De ongemakkelijk zittende man was onze reuze aardige klassenleraar. Ik weet nog dat we overdag 'de maatschappij in' gingen, in gesprek met geselecteerde mensen die ons ontvingen in hun atelier of studeerkamer. En de ervaringen deelden we in een kringgesprek. Ergens had de

school de notie dat persoonlijke vorming van belang was, dat is prijzenswaardig.

Anno 2016 vertel ik aan kinderen en ouders tijdens het Open Huis dat wij op de Werkplaats ons ten doel hebben gesteld om onze werkers de wijde wereld in te laten gaan met een rijk gevulde rugzak, waar natuurlijk een diploma in zit maar nog zoveel meer. Daar zitten allerlei vaardigheden en (leer)ervaringen in waar wij als medewerkers vanaf de eerste dag met hen aan werken. Verder ontwikkeld zelfvertrouwen en de ervaring dat je anderen kunt vertrouwen. Het vermogen om overwogen keuzes

“Anno 2016 vertel ik dat we ons ten doel hebben gesteld om werkers de wijde wereld in laten gaan met een rijk gevulde rugzak.”

te kunnen maken en tegelijk de ervaring dat je met heel veel verschillende mensen kunt samenwerken en dat die ervaring verrijkend kan zijn. Het ontdekken en benutten van je sterke kanten. Kritisch en bewust kunnen nadenken over je toekomst en je plaats in de wereld. Begrip hebben voor elkaar, sterker nog: verschillen tussen mensen kunnen waarderen. Het samen werken aan die rijkdom ervaren wij als opdracht met minstens evenveel waarde als het samen optrekken naar dat diploma.

Anno 2016 ligt er een mooie kans voor het onderwijs in Nederland om inhoudelijk in gesprek te gaan over de

brede opdracht én uitdaging voor het onderwijs. Contouren van dat gesprek worden geschetst in het rapport van het platform Onderwijs 2032. Dat platform bouwt voort op belangrijke adviezen van de Onderwijsraad uit de laatste jaren. Wereldburgerschap, persoonlijke groei en ontwikkeling, kunnen samenleven en samenwerken, verbeeldingskracht kunnen inzetten, nieuwsgierigheid als betrouwbaar kompas kunnen hanteren; al deze zaken worden als uitdaging neergelegd voor het onderwijs.

Wat is er in het onderwijs gebeurd tussen mijn ervaring uit 1970 en de opdracht van 2016? Het gesprek rond de middenschool was kapstok voor de ontwikkeling van het mentoraat in het onderwijs, voor de aandacht voor sociaal en samenwerkend leren. De begrippen pedagogisch en didactisch werden onlosmakelijk met elkaar verbonden. De ontmoetingen rond de herinrichting van de Tweede Fase Havo/Vwo en van het Vmbo hebben geleid tot herbezinning op de vakinhouden, tot meer samenhang in het aanbod, tot inzicht in het belang van actief leren en van betekenisvolle opdrachten. Voorbereiden op vervolgonderwijs én maatschappij werden twee kanten van dezelfde medaille.

Veel energie ging in die tijd tegelijk vaak zitten in verlamdende discussies over het onderwijsstelsel. Nederland werd het land dat kinderen veel te vroeg selecteert. De rekentoets en de controle op de onderwijstijd waren de bizarre uitwassen van de opbrengstgerichte benadering van het onderwijs.

Maar intussen is de opdracht van het onderwijs verbreed en dat heeft 'het' onderwijs veelal zelf gedaan. Vanuit nieuwe inzichten in de ontwikkeling van kinderen, vanuit een voortdurende bezinning op de plaats van het onderwijs

in de maatschappij, vanuit zicht op prangende vragen in de samenleving. Eigen initiatief en niet omdat 'het over de schutting werd gegooid'. De Werkplaats ging daarbij vaak voorop. Dat past ook bij de traditie van negentig jaar onderwijsvernieuwing van onze school.

En nu verschijnt het rapport van het Platform Onderwijs2032. Het is voorstelbaar dat ook hier een stelsel discussie (bijvoorbeeld over vakken, uren, diploma's) en gedoe vanuit de overheid over controle en toezicht het gesprek zullen gaan frustreren. De beleidsreactie van de staatssecretaris die verscheen toen de inkt van het rapport nog nat was, geeft daar een aardig voorbeeld van. Hij legt meteen de nadruk op de rol van de onderwijsinspectie en perkt op voorhand de ruimte voor docenten en scholen in. Maar tegelijkertijd sluit het denken over de toekomst van het onderwijs in dit rapport mooi aan bij talloze gesprekken die op dit moment gevoerd worden in scholen en organisaties over de opdracht van het onderwijs. En ik voorspel dat over tien jaar de aandacht voor (wereld)burgerschap en voor persoonlijke groei en ontwikkeling van leerlingen integraal onderdeel zal zijn van het programma van elke school. Zoals dat nu al vorm krijgt in het onderwijs van de Werkplaats.

Hoe mooi is dát?!

Henk Zijlstra

Bovenbouwvoorstelling 'Flink'

Foto's: Mike Werkhoven

Een domein met een hart

Er klopt iets

Wie wel eens langs het domein van team 1 loopt, kan het niet zijn ontgaan: hier is iets veranderd. De inrichting van de 'leertuin' van het team is wezenlijk vernieuwd. Wat allereerst opvalt is de grote uitlegtafel. Dat geeft het domein een andere vorm. De uitlegtafel is het hart van het domein geworden. Daar gebeurt het, daar wordt actief geleerd en onderwezen. En met dat hart verandert ook de rest van de ruimte. Er 'klopt' iets. *Merel ten Beste (2B): every dream begins with a dreamer!*

Sluitstuk

Al geruime tijd is men in team 1 aan het nadenken over hoe het onderwijs anders moest. Op veel gebieden is er

een heroriëntatie geweest. Van lesrooster tot didactiek en van begeleiding tot organisatie. De inrichting is eigenlijk het sluitstuk van dat proces.

Danielle Broess (interieur architect die het proces heeft ondersteund): 'Met het kleurenplan en de vormgeving van de werkplekken hebben we de onderwijsontwikkeling versterkt.'

Proces

Het proces is eigenlijk begonnen met een bezoek aan ons eigen BO, nu anderhalf jaar geleden. In de discussie daarna ontstond de behoefte om onze praktijk eens goed tegen het licht te houden. Hebben onze werkers wel echt de verantwoordelijkheid die past bij de

WP? Is er wel voldoende uitdaging? Is er wel genoeg variatie in werkvormen?

Motivatie

We hebben een werktitel geformuleerd voor wat we wilden bereiken: 'Ontwikkelen vanuit persoonlijke motivatie'. Zo hebben we het denken van Kees Boeke vertaald naar een ambitie voor ons team. Het proces was er één van gezamenlijk nadenken. Steeds weer kijken naar wat we wilden bereiken, wat daarbij past en wat werkt.

Werkers

Ook de werkers hebben een rol in het proces gehad en hebben die nog steeds. De grote werker-studiedag van vorig jaar was een belangrijke stap. De werkers

“Door de nieuwe sfeervolle inrichting voelen de werkers zich meer thuis.”

Foto's: Henk van Woudenberg

tafel. Dat is goed zichtbaar. Maar ook de keuzelessen zijn een verrijking. De werkers kunnen zitten waar ze willen, met wie ze willen en werken aan wat ze willen. Dat wordt wel goed gemonitord met de nodige 'planners' en andere hulpmiddelen en stevig begeleid door de medewerkers.

Noor Keuning(2B): 'Ik vind het handig dat het zo is, want heel vaak wil ik in stilte werken en dan kan dat ook. Maar ik zit eigenlijk het liefste in het fluistergebied.'

KBG

De werkers die het kunnen vergelijken zijn tevreden. Er is meer vrijheid en het is beter georganiseerd. Dat checken we regelmatig met de klassenvertegenwoordigers van de klankbordgroep. Natuurlijk zijn er nog zaken die beter kunnen. De KBG komt steeds met goede ideeën.

Merel (2B): 'Het is echt super leuk. Er is meer vrolijkheid en het is overzichtelijker. Iedereen is wat meer geconcentreerd, maar het kan nog beter.'

Rooster

Een belangrijke verandering is de inzet van het rooster. Een basisgedachte van het oorspronkelijke rooster was om in de blokken verwante vakken bij elkaar te zetten. Dat is ontstaan vanuit de gedachte leergebieden te versterken. Dat hebben we losgelaten. We hebben een rooster geprobeerd te ontwerpen op basis van didactiek. Er zijn nu aanbodblokken en keuzeblokken. In de aanbodblokken heeft de medewerker de regie. In de keuzeblokken de werker.

Aanbod en keuze

Bij die aanbodblokken is nu veel meer dynamiek. Er zijn meer werkvormen. Een medewerker geeft niet alleen inhoudelijk input in de instructieruimte, hij kan ook in zijn kracht staan bij een kringgesprek of een korte bespreking bij de uitleg-

vergadering en de werkerbespreking ook een talentenbespreking ingevoerd. Er is daarbij specifieke aandacht voor wat werkers meebrengen naast hun cognitieve bagage. Dat verandert de toon. En er is een soort portfolio ingevoerd: de IK-map. Zo kunnen we talenten zichtbaarder maken.

Transactionele Analyse

Het denken dat we kennen vanuit de transactionele analyse zetten we in om de interactie tussen werker en medewerker en tussen medewerkers onderling te analyseren. Het is krachtig om een soort 'taal' te hebben om naar ons handelen te kijken. Vaak lukt het daarvoor beter om met elkaar te praten over ons optreden.

Manon van Omme (medewerker): 'TA geeft je het gereedschap om goed te kijken naar wat je doet en te zien: wat een leuke kinderen!'

En de inrichting dan...

Naast een hart in het domein, de uitlegtafel, is er ook de mogelijkheid voor een kring, voor computerwerk of voor een combinatie daarvan. Er is een gebied voor groepswork en een stilteplek, een aparte leeshoek en een knutseltafel. Al die gebieden zijn duidelijk gelabeld. *Bibian (uit 1C): 'Het is fijn, want je kan zelf kiezen waar je wilt zitten. Als je iets wilt opzoeken ga je bij een computer zitten. Soms zit ik liever in het stille gebied.'*

Verbinding

De ruimte is ook anders doordat de wanden een andere kleur hebben gekregen. Er is meer verbinding en warmte in de ruimte. Het koude wit van de muren is vervangen door zacht blauw en nog zachter wit. Hier en daar is een fris accentje oranje zichtbaar. Team één voelt zich hier thuis en is blij dat het de mogelijkheid kreeg deze vernieuwing vorm te geven.

Henk van Woudenberg

De WP Oud-werkgemeenschap

De werker:

'Ik kan de middelbare schooltijd onmogelijk zien als enkel een paar jaar leerplicht, waarvan je afstand doet wanneer het examen achter de rug is. Het is een stukje leven, en wel een stukje dat in veel gevallen heel bepalend zal zijn. Op de middelbare school leer je over geschiedenis en wiskunde, maar meer nog over jezelf, over wat je leuk vindt en wat je wilt. Zeker een school met zo'n persoonlijk karakter, die als doel stelt 'een kind te helpen worden wat het is', kan in mijn ogen niet uit een leven worden weggedacht.'

Het klinkt wellicht wat overdreven, maar ik vergelijk een school graag met het ouderlijk huis: natuurlijk is er een tijd om je los te maken, zelfstandig te worden en op eigen benen te staan, maar dat betekent niet dat je je ouders vergeet wanneer je op jezelf gaat wonen. Net zo onnatuurlijk vind ik het om te besluiten dat de WP, waar ik zes jaar lang aan het 'worden' was, in mijn wereld ineens niet meer bestaat.

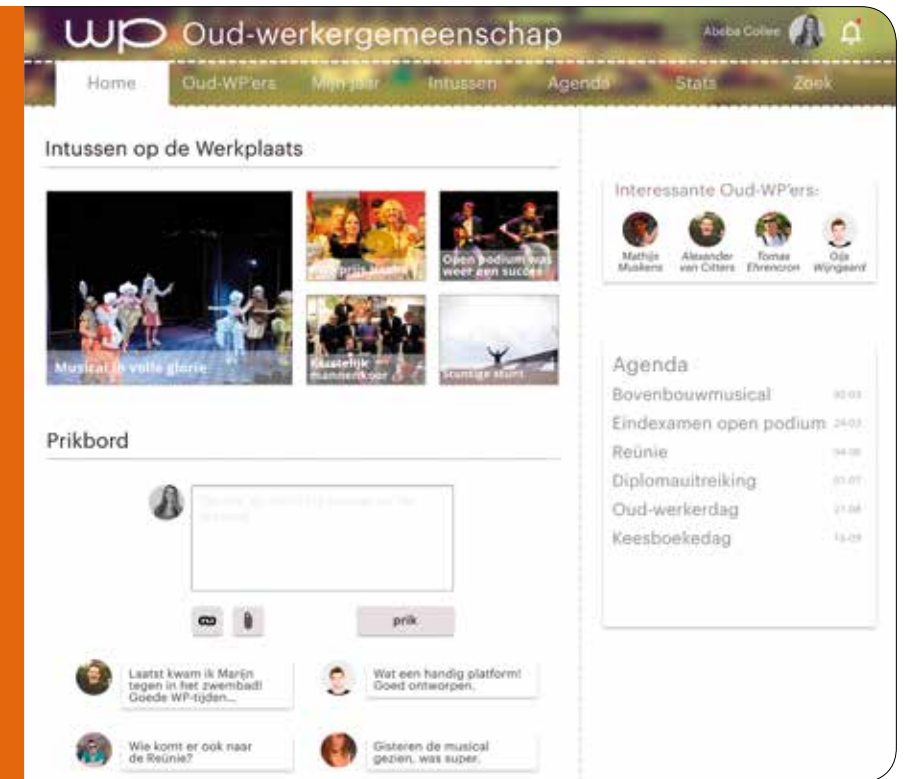
Vanuit dat oogpunt lijkt het mij belangrijk, en daarbij gewoon heel leuk, de mogelijkheid te hebben af en toe iets te horen van de WP, haar medewerkers en ook van vroegere schoolgenoten: te zien hoe anderen hun leven hebben voortgezet, samen een herinnering te delen. Bovendien kan een handig netwerk ontstaan dat uitgaat van een stukje WP waar velen nooit vanaf zullen komen. Ten slotte denk ik dat er genoeg

oud-werkers zijn die de school graag iets terug zouden geven uit het leven waaraan deze heeft bijgedragen. Zo

wordt ook de WP rijker van kennis en ervaringen.'
Sterre Collee

"Toch is er alle reden om leerlingen van een school met zo'n eigen karakter en zo'n rijke geschiedenis en zo'n duidelijke opdracht ook na schooltijd te verbinden en verbonden te houden."

De School:

'Een school is een organisatie die (jonge) mensen in staat stelt zich gedurende een zekere periode van hun leven te ontwikkelen volgens een door de samenleving vastgesteld traject tot niveaus die aansluiten op de verschillende mogelijkheden van mensen en behoeften van de samenleving. Na de schooltijd gaan de oud-leerlingen naar hun verschillende vervolgopleidingen en vinden vervolgens een plaats in de samenleving als beroepsbeoefenaar.

Tot nog toe kent de Werkplaats geen oud-leerlingen-/oud-werkersvereniging. Toch is er alle reden om leerlingen/werkers van een school met zo'n eigen karakter en zo'n rijke geschiedenis en zo'n duidelijke opdracht ook na

schooltijd te verbinden en verbonden te houden. In moderne termen: om een netwerk van oud-leerlingen te vormen. Doel van zo'n netwerk is het creëren van een gemeenschap die op termijn een voedingsbodem kan vormen voor haar eigen groei en mogelijkheden. Kennis kan terug de school in komen en tegelijk kan de school als nest een inspiratieplek zijn om weer mee de wereld in te gaan. De Werkplaats wordt een duurzame kenniskringloop die volgens het lemniscaatmodel geeft en neemt en reflecteert. De gedachte is niet om een borrelclub of een nostalgievereniging op te richten, maar om het bouwen van een school om de school heen: het oprichten van een leergemeenschap met daarin zowel werkers op weg naar een diploma als werkers die klaar zijn

en hun kennis terugbrengen naar de school. Tegelijkertijd biedt de school hun een netwerk (site met exclusieve links), een jaarprogramma en hopelijk de inspiratie om in hun dagelijkse werkzaamheden weer in te zetten op waar de WP voor staat: de gemeenschap als school voor het leven. Tijdens de reüniedag op 4 juni zullen we de Oud-werkgemeenschap officieel oprichten. Wie zich wil inschrijven: kom op de reünie of ontvang later een uitnodiging daartoe. U kunt uw interesse vast kenbaar maken aan AVO@wpkeesboek.nl. Na de reünie ontvangt u dan een exclusieve uitnodiging om lid te worden van de Oud-werkgemeenschap.'

Marijn Backer

Geavanceerd gebruik van ICT in het onderwijs

De ervaring met het gebruik van ICT in onderwijs leidt er in het land steeds meer toe dat de voorlopers een beetje terugkomen op hun enthousiasme en dat we steeds beter ontdekken waar ICT een aanvulling is en waar het dat niet is. Zorgvuldig nadenken hierover blijkt belangrijk. Wat zijn de mogelijkheden met digitaal lesmateriaal? Waar zie je een positief leereffect bij de werker? Wat gebeurt er met de interactie tussen werker en medewerker? Wat zijn de kansen en mogelijkheden van meer geavanceerd gebruik van ICT en techniek in het onderwijs? Hoeveel computers zijn er nodig, welke en wanneer? Wat is de rol van smartphones, tablets en laptops in de klas? Hoe belangrijk is het om te leren programmeren, robots te bouwen, 3D-ontwerpen te maken en te printen, apps te maken, websites te bouwen?

Een groep VO-medewerkers buigt zich sinds vorig schooljaar over deze vraagstukken. Deze groep heeft zijn gedachten in een rapport beschreven en dat vervolgens aan de verschillende geledingen voorgelegd. De uitwerking daarvan is vastgelegd in het nieuwe schoolplan. De ouderraad is hierin een belangrijk klankbord en het is fijn dat die deze ontwikkeling steunt.

Digitale creativiteit

In dat rapport stellen we dat geavanceerd gebruik van ICT een belangrijk ontwikkelgebied is. Het gaat hierbij niet alleen om de gebruikte programma's en technieken zelf, maar ook om het opdoen van vaardigheden die in de snel

veranderende maatschappij een steeds belangrijkere rol lijken te gaan spelen. Denk aan digitale creativiteit, digitaal ontwerpen en digitaal samenwerken en presenteren. Het zijn vaardigheden die voor de toekomst van onze werkers van belang zijn. Zelfs als je zo je bedenkingen hebt bij bijvoorbeeld de inzet van robots in de zorg of het printen van vervangende auto-onderdelen bij de HEMA, dan nog moet je weten wat er gebeurt om je heen, en moet je als werker van de Werkplaats in staat zijn ICT te gebruiken met de waarden waarmee jij bent geschoold. Wie de vaardigheden kent, kan ze gebruiken om de ontwikkelingen mee te bepalen, mee vorm te geven. Robots, apps, 3D-prints: al deze dingen moet je ontwerpen en programmeren. Werkers moeten de gelegenheid hebben

zich voor te bereiden op die uitdagingen. Werkers kennis laten maken met technieken en vaardigheden die daar een belangrijke rol in gaan spelen geeft ze bovendien inzicht in wat mogelijkheden zijn voor vervolgonderwijs en mogelijke beroepen.

Geavanceerd gebruik van ICT in ons onderwijs, liefst in een functionele technothek waar (een deel van) dit soort activiteiten samenkomt, simpelweg omdat daar de apparatuur en de begeleiding aanwezig zijn: ik zie nu al werkers voor me die - in hun pauze, na school of misschien op momenten dat ze eigenlijk in een andere les zouden moeten zitten - daar te vinden zullen zijn.

Thimo Jansen

“Zelfs als je zo je bedenkingen hebt bij de inzet van robots in de zorg of het printen van vervangende auto-onderdelen bij de HEMA, dan nog moet je weten wat er gebeurt om je heen.”

De oud-werker: Ilja de Winter

Het verborgen curriculum van de Werkplaats

Ilja de Winter (Werker van 1995 tot 2001)

Een schoolcarrière op de Werkplaats levert meer op dan alleen een diploma. Natuurlijk, veel leerlingen vonden school maar vervelend en waren blij als ze naar huis mochten. Maar als je wilde, kon je je op vele vlakken inzetten en verbreden. Het verborgen curriculum strekte zich uit over mentale, fysieke en praktische vlakken en dat was voor mij net zo belangrijk als vakken en cijfers. Het gevoel invloed te hebben op de school, de activiteiten, sfeer en cultuur, werkte stimulerend. Of het nu was met het organiseren van feesten en voorstellingen,

videoprojecten, werken aan de eerste website voor en door leerlingen: werkers kregen alle ruimte.

De vrijheden werden goed gebruikt. Gewapend met een magische sleutel die op alle sloten paste verkenden wij onze habitat; van de kelders onder de grote zaal tot aan de rommelzolders van het toen nog staande U-gebouw. Door dit soort avonturen voelden wij ons eens te meer echt een onderdeel van de school.

Ook in het onderwijs konden enthousiasme werkers hun ei wel kwijt. Ik herinner me nog extra wiskundeworkshops over kans- en speltheorie. Ik heb er helaas nog niet mijn voordeel mee kunnen doen bij Holland Casino. En hoewel onze zelfbedachte onderzoeken voor de bètavakken meestal bloedserieus bedoeld waren (stroomkringen bij natuurkunde, spectroscopie bij scheikunde), hebben we ons met een biologieonderzoek ook wekenlang kostelijk vermaakt door alle knaagdieren van de kinderboerderij door een kartonnen doolhof te laten scharen op zoek naar een stukje kaas. Om Mythbuster Adam Savage te parafraseren: *Het enige verschil tussen aanklooien en echte wetenschap, is het opschrijven van de resultaten.*

Je eigen paden kiezen of maken, de wereld willen onderzoeken, dingen organiseren dwars langs alle kaders, iets willen betekenen voor de gemeenschap. De lessen van het verborgen curriculum hebben veel betekend in mijn werk als aardwetenschapper, poolonderzoeker en geoloog.

Na ons verdween tot groot nostalgisch verdriet het oude gebouw. Natuurlijk, het was krakkemikkig, stoffig, donker. Overal kraantjes in de gang, een middagje vrij van geschiedenis was snel geregeld door klasgenootje B de gang onder water te laten zetten. Maar het gebouw was ook wel echt uniek de Werkplaats: wijds en ruim, met grootse en groene uitzichten en een plekje voor iedereen.

Toch is de atmosfeer nog steeds hetzelfde. Af en toe bereiken mij verhalen van werkers die lid zijn bij mijn scoutingvereniging. Tot mijn plezier schetsen die verhalen een vertrouwd beeld, met dezelfde en nieuwe unieke, wonderlijke, geniale en inspirerende medewerkers, een vrije sfeer en prettige omgang met de kinderen. Ik heb alleen niet vernomen of de heer R. de R. nog steeds zeltjes werft onder de leerlingen voor het Republikeins Genootschap.

Mijn hart is mijn meester

Najaar 2015 werd mijn kleindochter geboren. Een week of tien later, ik was in de sportschool, realiseerde ik me dat zij bij leven en welzijn de nieuwe eeuwwisseling zal meemaken. Ineens onzeker over het nut van ons gezwoeg en gezweet met gewichten en apparaten, dacht ik aan mijn grootmoeder. Zij werd geboren in 1901. Maria Montessori en quaker George Fox waren haar inspiratiebronnen. Haar in WO II naar Frankrijk gevluchte zonen kregen bij terugkomst hun HBS-diploma cadeau. Zonder enige schoolbagage werden zij gewaardeerde huisartsen. In de zeventiger jaren trok ze naar Algerije om waterleidingen aan te leggen. Van alle goede werken van haar

hand zijn nog de herinneringen over en het voorbeeld dat zij gaf door vast te geloven dat wij kunnen werken aan een betere wereld. De wereld waarvoor zij zich inzette is niet beter geworden en wel onherkenbaar veranderd. En de veranderingen lijken alleen maar harder te gaan. De mondiale verwevenheid van belangen en de beklemmend snelle technologische ontwikkelingen maken dat we één ding wel kunnen zeggen: de toekomst kennen we niet en de wereld over x jaar is zeker geen projectie van de huidige wereld. Media berichten graag over de toekomst. Het Financieel Dagblad van 27 februari: 'Asscher wil scholingsplicht voor alle werkenden nu de arbeidsmarkt door

robotisering en internationalisering razendsnel verandert.' Bedrijven zullen door de opkomst van digitale businessmodellen en de nieuwe technologie bij productieprocessen (vierde industriële revolutie) vooral behoefte hebben aan werknemers die al werkend leren van hun ervaringen. De platformgeneratie, die in plaats van in producten in *sharing* denkt, rukt op. Privaat wordt publiek. In de Groene wordt het eind van het kapitalisme aangekondigd als betreft het de val van de Muur. Hoe meer media hoe meer voorspellingen en hoe meer beleidsnood. Hoe moeten we 'anticiperen' op onze eigen verwachtingen?

“Wat doen we, oog in oog met onze levenszon?”

Henk Zijlstra noemt in zijn stuk het rapport van het platform onderwijs 2032. Dat gaat over het onderwijs van mijn kleindochter. Maar stel je eens voor dat de babyclub van 2015 over 15 jaar - zoals eens de flowerpowergeneratie - een totale offline-generatie wordt die zo disruptief is dat een Maurice de Hond junior met veel bravoure de 'Boek-en-Penschoolen' opricht. En stel dat die pubers van 2032 ons vragen: 'Lieve ouders en grootouders; jullie hebben onze hele jeugd wel schattig en trots op Facebook en Instagram gezet, maar kunnen wij gewoon eens met jullie P.R.A.T.E.N.? En kan dat even face to face en offline? Stel je voor, lieve ouders, je staat oog in oog met onze levenszon en denkt: wie ben ik eigenlijk, wat doe ik, wat wil ik betekenen

“Lieve ouders en grootouders; jullie hebben onze hele jeugd wel schattig en trots op Facebook en Instagram gezet, maar kunnen wij gewoon eens met jullie P.R.A.T.E.N.?”

voor de wereld, voor een ander, voor mezelf? Wat hebben jullie betekend en wat betekent dat nu voor jullie? Wat is ons voorbeeld? Waarom deden jullie toen ik klein was wat jullie deden? En de problemen waar ik mee moet dealen, wat hebben jullie eraan gedaan om die te voorkomen?’

Confronterende vragen. Wat doen we, waar geloven we in, welke verantwoordelijkheid nemen we voor de situatie nu? Wat is ons voorbeeld?

Toekomst voorspellen, plannen maken, denken over onderwijs van de toekomst, alles leuk, maar wat doen we zelf, hic et nunc, oog in oog met onze levenszon?

Als we accepteren dat de toekomst onvoorspelbaar is en dat de aanstaan-

de levensreis van onze kinderen niet leidt naar een bekende bestemming; als we voor die gedachte in ons onderwijs een plaats inruimen, wat hebben ze behalve een diploma dan nodig, welke wijsheid helpt?

Levensvaardigheden, soft skills. Kunnen omgaan met jezelf en met anderen, weten dat wat je ziet en denkt en voelt een gevolg is van wie je bent, kunnen luisteren en argumenteren, kunnen samenwerken en beslissen, kunnen voordragen en zwijgen, kunnen improviseren en het kunnen vormgeven van eigen gedachten: het zijn vaardigheden die passen bij iedere tijd. 'Mijn hart is mijn Meester', zegt het personage Sebastiaan in de bovenbouw-musical. Een mooie zin die hem in no time zijn geliefde Olivia oplevert. Vertrouwen op het kompas van ons hart, gehoorzamen aan onze 'poolster', weten waar we heen moeten, maar dat dat weten geen woorden heeft en dat het zich alleen laat kennen als een soort van welbevinden en gevoel van liefde voor waar je bent, met wie je bent en wat je doet.

Ik denk dat veel meer niet voor ons is weggelegd. Maar ook niet minder. Want die koers kun je houden door wat je als ervaring hebt geleerd. Thuis en op straat en op vakantie en shoppend en meedoend met alles wat de school biedt: lezen, musicals, cultuur ervaren, debatteren. Er zijn veel woorden voor de vaardigheden die - als ze eenmaal worden beheerst - van alle bezigheden en studies wel een succes kunnen maken omdat *jij het bent* die het doet. *Wie wij zijn* is veel belangrijker dan wat we doen. Wij maken het verschil. Wijsheid is geen kennis archiveren, wijsheid is kennis doen, dromen doen, met je handen, met je hoofd en met je hart. Op hoop van zegen, dat altijd.

Marijn Backer

